

TÁRSULATI ÜGYEK.

Szakülések.

1900. május hó 2.-án.

Elnök: BÖCKH JÁNOS.

1. Dr. LÖRENTHEY IMRE bemutatta dr. KOC SIS JÁNOS kaposvári főgimnáziumi tanárnak: «Adatok a Bükk-hegység ó-harmadkori rétegeinek geologiai és paleontologiai viszonyaihoz» cz. értekezését (l. jelen füzet 141. lap).

Dr. LÓCZY LAJOS megjegyzi, hogy most említettnek először felső karbon jobban mondva permo-karbon fossziliák. A mit KOCH és MELCZER gyűjtött Dobsina vidékén, azok emlékezete szerint a felső karbonba vagy permo-karbonba tartoznak. A mit SCHAFARZIK hozott a Bánátból, az is erre a szintre emlékeztet. Utmutatás ez arra nézve, hogy némely az ú. n. Culm rétegek közé sorolt hazai képződmények kormeghatározását valószínűleg meg kell változtatni.

BÖCKH JÁNOS visszaemlékezik, hogy valamikor STACHE-val járt a Sajó völgyében s valamelyik malom felett kibukkanó fekete mészkőből egy *Productus* ütöttek ki. Volt ott más is, különösen brachiopodák, de lehetetlenség volt a fekete mészkőből valamit kitörni.

2. TREITZ PÉTER a talajnemek osztályozásáról tartott előadást (l. jelen füzet 147. lap), a mely után hosszú vita keletkezett.

Dr. MURAKÖZY KÁROLY a legfelső, eke által járt talajnak és az ez alatt levő érintetlen talajnak a megkülönböztetését sürgeti.

HORUSITZKY HENRIK az egész osztályozást régi dolognak mondja, a mely a talaj chemiai tulajdonságain alapul. Szerinte azonban nem szabad a talaj eredetét, annak geologiai származását figyelmen kívül hagyni, különösen olyan tudományos intézet kebelében mint a Földtani Intézet.

Dr. SCHMIDT SÁNDOR azt az impressziót nyerte, hogy a termő-talaj csakugyan élő, folyton változó dolog. Eszerint tehát nem osztályozható. TREITZ érdekes munkát végzett, de az osztályozás bázisául tudományos alapot kíván. Az hiányzik az egész rendszerből, a mi a legfontosabb. Nincs pontosan megmondva, mi az az agyag? mi az a por? stb.

Dr. ILOSVAY LAJOS ezzel ellenkezőleg azon a nézeten van, hogy ha praktikus szempontból akarjuk osztályozni a talajokat, akkor annak a származása nem fontos, hanem csakis azok a tényezők, a melyek a termőképességre befolyanak.

Dr. KRENNER J. SÁNDOR szerint az osztályozás tudományos alapja ez a három kérdés: 1. Miféle chemiai anyagok fordulnak elő a talajban, 2. miféle össze-

tételben. 3. mekkora szemcsékben fordul elő az illető anyag a talajban? Ha erre a három kérdésre megfeleltünk, úgy mind a két félnek igazat adtunk.

Mindezekre TREITZ PÉTER megjegyzi, hogy soha sem vonta meg tudományos geologiai alap jogosultságát. Osztályozásunk mellett nagyon szépen elfér a geologiai származtatás is. Azonban neki a dolog teljesen mindegy, csak azt kívánja, hogy értsük már meg egyszer egymást. Ők ketten HORUSITZKY-val sem értik egymást, hogy kívánhatják tehát, hogy a mezőgazda megértse őket.

1900. június hó 6.-án.

Elnök: BÖCKH JÁNOS.

1. DR. KÖVESLIGETHY RADÓ jelentését a szeizmometeres állomások tanulmányozása végett tett utazásáról a titkár olvasta fel. (Hely szüke miatt a jövő füzetben közöljük.)

2. DR. KOCH ANTAL bemutatja a társulat kiadásában épen most megjelent könyvét: «Az Erdélyi Medence harmadkori képződményei». II. rész. Neogén csoport.

3. ERDŐS LAJOS «Új *Pyrula* faj Pomáz fiatalabb harmadkori üledékeiből» czímen értekezett. Bemutatja azt az új *Melongena* fajt, a melyet ő *Melongena Semseyana* néven nevez el. Ez nagyon hasonlít a (*Pyrula*) *Melongena Lainei* BAST.-hoz, de lényegesen különbözik attól, nemcsak abban, hogy kifejlett példánya kétszerte nagyobb amazénál, hanem főként a következő vonásokban. Míg a *Melongena Lainei* tornya, minthogy kanyarulatai egymásra nőttek, lapos kúp alakú, addig ezé kihúzott, erősen lépcsőzetes s a felső varratvonal mellett a kanyarulatokon széles csatorna fut végig. Az új alakon a torony kanyarulatait díszítő tüskék a felső kanyarulatokon a két varratvonalat összekötő haránt-bordákká lesznek, a mi a BAST. alakon nincs így. Az utolsó kanyarulat alsó felének felülete a *Melongena Lainein* egyenes, míg az új alakon jellemzően domború. Az orsószegély az új alakon egyenes, míg a BASTEROT alakján ívelt s emiatt a két faj szájnnyílása is különböző.

BÖCKH JÁNOS azt hiszi, hogy a gödi felső oligocén felett van egy ilyen kevert faunájú alsó mediterrán, a mely felett az *Anomya costata* rétegei, aztán ismét komplikációk kezdődnek. Felhívja az előadót az *Anomya costata* jelenlétének kimutatására.

DR. KOCH ANTAL felvette a területet s úgy látta, hogy az *Anomya* homok ott meg van, de fölötte az oligocén és mediterrán fajok keverve fordulnak elő, de *Anomya* többé nincs. A *Nitilus Heidingeri* meg van, de a valóságos oligocén olyan finoman megy át az aquitáni emeletbe, hogy alig lehet megkülönböztetni.

4. DR. SCHMIDT SÁNDOR az eskütéri hid jobbparti feljáróinak készítése alkalmával a Gellért-hegyen feltárt rétegekről és a bennük foglalt ásványokról adott elő. A Gellért-hegy testét formáló dolomitra a budai márga telepedik, a mely utóbbi kékes, vagy sárgás színű, tömött, kemény; a feltárás éjszaki végének kö-

zelében meredek vetődés háborította meg és az elvetődött budai márga kemény mészkő-padokat tartalmaz, a mely utóbbiak nummuliteseikkel telidesteli vannak. A budai márgából ezen munkálatok alkalmával elég jó megtartású kőületek jutottak napvilágra és előadó megtalálta ezen a helyen a márga ásványai között a Budapest jobbparti hegyvidék legnagyobb ritkaságát, a fluoritot is, a mely ásványt ezen a tájon legelőször dr. WARTHA VINCZE 1884.-ben a Kis-Svábhegy kőbányájában fedezte föl. A gellérthegyi fluorit, pirit, kalczit és szórványosan víztiszta gipsz társaságban terem, a kristályok formája az (100), ritkaság gyanánt a (311) kicsiny fényes lapjaival és még néhány más formával is kombinálva. A fluorit átlátszó, víztiszta, vagy szintelen, vagy pedig világos borsárga, illetve halavány ibolyaszínű; kristályai aprók, a legnagyobbak élhossza 8 mm. volt. Igen érdekesek az erről a helyről származó pirit, markazit és kalczit kristályok is. Végezetül előadó köszönetét fejezte ki DEVECIS FERENCZ és ZSIGMONDY GÉZA műszaki tanácsos uraknak, a kik a színhelyen való tanulmányozást a legelőzékenyebb módon elősegítették.

Választmányi ülések.

1900. május hó 2.-án.

Elnök: dr. KOCH ANTAL.

Titkár jelenti, hogy a m. kir. pénzverő-hivatal a SZABÓ-émlékérem verőtőjét a vésőosztályban külön erre a célra szolgáló szekrényben zár alatt tartja és romlástól, rozsdásotástól lehetőleg megóvja. A választmány ezt tudomásul veszi, de a hivataltól hivatalos formájú elismerést kér a letétre nézve.

A Gesellschaft für Erdkunde zu Leipzig és a Société R. Malacologique a Közlöny egész kötetekkel való kiegészítését kéri könyvtárában, a mire a választmány az engedelmet kivételesen megadja.

A földrengési bizottság részéről dr. SCHAFARZIK FERENCZ jelenti, hogy dr. KÖVESLIGETHY RADÓ tanulmányúton volt a külföld nevezetesebb szeizmologiai állomásain s erről részletes jelentést fog tenni. Az akadémiai bizottságtól azonban a földrengési bizottság csak 200 forintot kapott s így nagyon takarékosan kell gazdálkodnia.

A választmány dr. SCHMIDT SÁNDOR indítványára megbízza a szerkesztőséget, hogy a Közlönyben ezután évenként irodalmi összeállítás jelenjék meg.

1900. június hó 6.-án.

Elnök: BÖCKH JÁNOS.

Titkár jelenti, hogy új tagokul ajánlottak: Gyimesi NAGY DEZSŐ geologus, ajánlotta T. RÓTH LAJOS és ÓSI JÁNOS a kapnikbányai «Rota-Anna mines limited» pénztárosa, ajánlotta BRADOFKA FRIGYES. Mindketten megválasztottak.

Titkár előterjeszti SCHLAPEL EMIL kérelmét, a melyben a Magas-Tátráról készítendő relief képre előjegyzést kér a Társulattól. A választmány nem rendelheti meg, de a tagoknak szívesen ajánlja.

Titkár bemutatja a bécsi k. k. Geologische Reichsanstalt 1900 június 9.-én tartandó ünnepélyes ülésére való meghívását s egyszersmind tudatja, hogy Társulatunk elnöke személyesen jelen lesz az ünnepélyen s ott a társulatot képviselni fogja. Örvendetes tudomásul van.

A földrengési bizottság részéről dr. SZONTAGH TAMÁS előterjeszti azt a költségvetést, a melylyel a bizottság működése megindulhat. Hosszabb vita után a választmány megbízza a bizottság elnökét és a titkárt, hogy felíratot szerkesztszen a nagym. vallás- és közoktatásügyi és földművelésügyi miniszter urakhoz a bizottság anyagi támogatása végett.

A választmány végül felkérte az elnököt, hogy a társulatot a selmeczbányai új akadémiai épület megnyitó ünnepélye alkalmával személyesen képviselje.

HIREK A FÖLDTANI INTÉZETBŐL.

A m. kir. földtani intézet tagjai, a m. kir. földmivelésügyi minister úr rendeletéből a következő területeket veszik fel részletesen :

POSEWITZ TIVADAR dr. osztálygeologus a felvételi idény első felében Máramarosmegyében, Berezne és Szinevér községek környékén ; a második felében Szepesmegyében Svedlér és Gömörmegyében Henzlova tájékán folytatja részletes geologiai felvételeit.

SZONTAGH TAMÁS dr. osztálygeologus, kir. bányatanácsos, Biharmegye keleti részén, Kalota, Rév és Rossia határában végez részletes földtani térképezéseket.

TELEGDI RÓTH LAJOS kir. főbányatanácsos, főgeologus, mint osztályvezető Torda-Aranyos- és Fehérmegyében Ponor, Remete és Gyertyámos környékén ; az osztály második tagja PÁLFY MÓR dr. kir. segédgeologus, ugyancsak Torda-Aranyosmegyében, az Aranyostól É-ra elterülő vidéken folytatja geologiai felvételeit.

SCHAFARZIK FERENCZ dr. kir. osztálygeologus, Krassó-Szörénymegyében, Lugos és Nadrág vidékén vizsgálja és térképezi a földtani viszonyokat.

HALAVÁTS GYULA kir. főgeologus, Hunyadmegyében, Alsó-Szilvás és Vajdahunyad környékén térképez.

GESELL SÁNDOR kir. főbányatanácsos és bánya-főgeologus, Offenbánya bánya-vidékét veszi fel.

Az intézet agrogeologiai osztályából TREITZ PÉTER geologus Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegyében Szabadszállás és Kun-Szent-Miklós környékén ; HORUSITZKY HENRIK geologus Komárom-, Nyitra- és Barsmegyében Udvard, Nagy-Surány és Nagy-Mánya vidékén és TIMKÓ IMRE geologus Komárommegyében, Érsek-Újvár és O-Gyalla környékén folytatja az agrogeologiai felvételeket.

BÖCKH JÁNOS kir. osztálytanácsos, intézeti igazgató, mint rendszeren, úgy az idén is a geologusok felvételeit tekinti meg és ellenőrzi.
